

Ezen lapok minden héten négyszer, u. m. kedden, csütörtökön, pént. és vasárnap jelennek meg. Előfizetési ár fél évre Buda-pesten házhöz-hordással 5 ft., Postán borítékban letétként kétszer küldve 6 ft. 24 kr., négyszer küldve pedig 7 ft. 12 kr. pp. A hirdetések minden héten négyszer hasábozott apróbetűs soraért vagy ennek helye-

Péntek

619.

Julius 2. 1847.

ért 5 cz. kr. a kettős hasábozott sorért pedig 10 p. kr. fizetnek. Előfizethető helyben a kladóhivatalban, hatvani utozal Horvát-házban 533ik szám alatt földszint, és minden királyi postahivatalnál. — Az ausztriai birodalomban a külföldre menendő példányok csak a bécsi császári postahivatalnál rendelhetők meg.

BUDAPESTI HIRADÓ.

TARTALOM. Magyarország és Erdély. Előleptések. Halálózás. Magyar financia, urbéri örökvltság és még valami XI. — Megyék: Közgyűlés Csanádban. Esztergamban. Közlemény Szabolcsból. Bírói nemesség. A pesti főgymnasiumban az iskolai próbatételek kezdete. Állatkínzás elleni egyesület. Díjazás az iparegyesületnél. Külföld. Nagybritannia. Franciaország. Olaszország. Dánia. Poroszország. Törökország. Hivatatos és magánhirdetések. Lotériahúszok. Nemzeti színházi játékvend. Gabonaár. Statuspapírok és részvények árkelete. Dunavízjárás.

IRODALOM és TUDOMÁNY. Kritikai szemle. A magyar szépirodalmi szemle. Kiadja a Kisfaludy-társaság. Szerkesztő Erdélyi. II.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

A nmgu magyar kir. udv. kamara a hidegkúti megüresült k. harminczadosi állomásra S c h a u s c h e k János rudersdorfi utlevélvizsgálót; a klenai megüresült k. harminczadosi állomásra P i n t é r Antal zimonyi tisztviselőt; a pesti megüresült k. harminczadovlati irnokszágra P f a h l e r Károly ottani áruvizsgálói gyakornokot; végre A l t h Károly debr. gyakornokot peklni ellenörkölő számtartóhivatali irnokká alkalmazta.

Mult június hó 28kán hunyt el Pesten nádasi Tersztyánszky Imre, választott pharosi püspök, szent Benedek tereskei apátja, pécsi szék. káptalanbeli nagyprépost és kanonok, a fömlgtu hétszemélyes törvényszék bírja, 's a pesti m. tudom. egyetemnél a bölcsészeti kar igazgatója tudóshülhözében, életének 61dik évében. Legyen áldott emlékezte!

D (Magyar financia, urbéri örökvltság és még valami XI.) Kilenczedik és tizedik cikkünkben alkalmassal áttarta nyájas olvasónk, hogy mit tartunk financiai dolgokban czélserűnek. Ma a dolog bővebb motivációjára és némi támadható ellenvetések felderítésére kívánunk szoitkozni.

Lesznek, kik azt restelendik, hogy az ország régi és alapos követeléseit, p. o. a só-ár leszállítását, megemlíteni egészen mellőztük; nem ajánlottuk, hogy mindenek előti az sürgetettség, miszerint minden kormánynyi viszonyunk, mely pénz körül forog, előlegesen hozassék tisztába, és hogy végre az ez iránybani eligazodásokat mind későbbre tartjuk halasztandóknak, és nem mint első, hanem mint második stadiumot említjük. Mind ez nem ok nélkül történik.

Ne esaljuk magunkat! Valamig minden terhet mással hordoztatunk és nem magunk is viszzük örök és tehetségünk szelint, valamig mindig csak a régi philanthropikus szerep mellett maradunk 's az adózó nép könnyítését pengetjük, magunkat meg e mellett, mennyire lehet, egészen megkímélni szándékozunk, mindaddig kormány iránybani szavunk financiai dolgokban súlytalan leend, lépéseink mindig a hátulsó ajtóni kisorranás szándékának csúnya színében fognak megjelenni — és méltán. Ha pedig még számadást is emlegetünk, magunk pedig fizetni minél kevesebbet, vagy épen semmit sem akarunk, akkor egész Európában kinevetnek — és méltán. Ha egész financiai bölcseségünk végre mindig csak só, házi és hadi adó körül forog, ugy csak azt bizonyítjuk, hogy a 19dik század fejleményeitől végtelenül elmaradtunk, és még nem is bírjuk felfogni, hogy mit tesz az: egy nemzetet alkotmányosan, financiai aliter megalakítani, és aztán — nemcsak kinevetnek, de még meg is sajnálnak.

Hagyjunk fel elvégre ezen elavult és roszdás politikával. Ha beszélni akarunk, szerezzünk előbb nyomatókat szavainknak. Ne legyen semmiféle rögeszménk, és ne emlegessük örökké csak ezt a sőt. Az alkotmányos szempont ebben, nem ott fekszik: hogy fontja 10 kr és nem 6 kr, hanem ott: hogy

ezen 10 kr megállapítására nincs meg törvényes befolyásunk, a financiai szempontban pedig nem az a döntő körülmény, hogy 10 kr sok, hanem az, hogy olly szegények vagyunk, miszerint azt sokal hatjuk. A financiai feladás tehát nem az: 10ből hatot igyekezni csinálni, hanem az: ugy megerősödni és vagyonsodni igyekezni, hogy ha 10 marad is, mégis könnyen bírjuk. Hiszen igaz, hogy jobb volna, ha 10 vkr helyett 6—7 kr volna fontja, de még jobb volna, ha épen ingyen adnák ezt is, és még sok más hozzá; — de itt aztán hol a határ? Financiai dolgokban, melyek országos dolgokra vonatkoznak, a legjobb számítás a legjobb philanthropia. Tízből hatot csinálni egy helyen, még semmi nyereség, ha más helyen 6ból 10et kell aztán csinálni. A kérdés az: miből jö be legkönnyebben, legbiztosabban és legkevesebb faggatásával a tehordónak az, a mire szükség van.

A mi pedig a hadi és házi adó illeti, változtassuk meg erre nézve is a némelyeknél divatossá válni kezdő gondolkozási módot. Hiszen tudja mindenki, hogy azokkal, a mint állanak, sem az ország kellő védelméről, sem a közigazgatás szükségéről illeleg gondoskodva nincs. Mit nyer tehát vele a haza valódi java, ha ezt az elégtelenséget nyakunkba vesszük és így czélserű javítását dolgaink összegének nehezítjük? Nem nyer vele semmit. Ha annyi részét vesszük által, mennyi birtokaránylag ránk esnek — elpusztulunk, meg nem bírjuk. Ha csak egy részét vesszük által, ugyanannyival kevesebbet tehetünk értelmi és anyagi állapotunk javítására, és azért még az ország kellő védelméről 's a közigazgatásról illeleg gondoskodva nem lesz. És azután mi-csoda szerepet fog játszani törvényhozásunk, ha financiai feladása mindössze is abból fog állani, hogy azt a hadi meg házi adó repartíálja? mert hiszen leszállítani ugy sem lehet, mert ugy sem elég azon czélokra, melyekre fizetnek, ha csak joggyakorlási gyümölestelen viszketegeből nem, feljebbinni pedig az ilyen, semmi látható eredményt nem mutat adózást bizony nem igen lesz nagy kedve és így nem marad más provincia, mint a repartitio. Mi lesz így belőlünk egyéb, mint egy valóságos Postulaten-Landtag? Ha most, midőn kezünkben van még az egész, nem tudunk a nemzetnek több jogot és hatáskört szerezni, mint azt, hogy azon szörnyű nagy malasztban részesülhessen, repartíálhatni arány szerint maga között azon son somákat, melyek a végre szükségesekek, hogy a bakkancsoknak naponként 4, a szolgabíróknak pedig 30 krt, vagy legfeljebb 50 krt fizethessünk, — ha ennél magasabbra ohajtásainkkal emelkedni nem tudunk, ugy csak felüyük le, megyek és községek lesznek hazánkban, de nemzet soha sem. Valamig az eféle, koldusokhoz illő krajczáros fogalmak nem szorulnak hűtérbe a nemzeti gazdálkodás magasabb fogalmi elől, valamig a lágyzívű és ferdén megérett philanthropia helyére nem lép a nemzeti önzert büszkesége, mindaddig csak sanyleni, szorongani, nyomoregni fogunk. Eddig a polgár és paraszt sanylete leginkább a téltenséget, melyre magunkat mint nemzet szándékosan kárhoztattuk, a lethargiát, melyben századok óta belerokkadtunk. Ezenal a nemesség is fogná érezni, ez volna az egész különbség, ha ezen szerencsétlen philanthropikus házi és hadi adó átvételi eszmével fel nem hagynak. Ha a házi és hadi adónak egy bizonyos részét holnapról fogva a nemesség is fizetné, ugyan volna-e az ország anyagi és értelmi állapota csak egy mákszemnyivel is javítva? Ha például felét, vagy két harmadát fizetné, ez könnyítést volna, az igaz, melyet az eddigi adófizető megérezne, de megérezné ugyanazak a nemesség is: a ma azon könny-

nyítve volna, de ez meg elsorvadna mellette, mert nem bírná el, és mindenesetre igénybe veendő tehetsége az ország anyagi és szellemi állapotának javítására ugyanazon arányban fogyna. Ha kisebb részét venné által, ugyanezen arányban kevesebbet tehetne a nemesség közczélokra — mert hiszen tehetsége vajmi korlátolt, kivált még most — a könnyítést pedig az eddigi adófizetők alig éreznék meg, 's ha érdekeiket értik, — meg sem köszönnék.

Fordítsuk tehát meg a dolgot egészen. Könnyítsük, de nem terhek levételével, hanem azok könnyebb viselésének eszközözésével. Igy általános könnyítést, amugy csak részletes eszközözhetünk. Ne a létező, a direct terhek kevesítésével kezdjük a dolgot, hanem azon tárgyak becsésnek és jövedelmének emelésével, melyekre ezen terhek róva vannak. Például, ha valakinek birtoka mellett vasutat viszünk el, vagy neki utat építünk, hogy a közel hozzá elvonuló vasutal össze legyen kötve, földjének becsét, jövedelmét emeljük, talán 100, talán 200 procentummal. Már most mi jobban ezen föld birtokosára nézve: az-e, ha az ezen földön fekvő tehernek — a mi magában mint somma mind össze is esekély—50 procentjét levesszük; vagy az, ha a földnek becsét és jövedelmét 100al emeljük? Amde, hogyan emeljük fel ide, ha ezen 50 procentumot magunkra vesszük, 's ekép — mert épen nem úszunk pénzben és tehetségünk korlátolt még nagyon — szándékosan megakadályozzuk, hogy ezen vas- vagy könt oda épüljön, hova épülhetne, ha az említett 50 procent ide, és nem tudja lsten hova máshova, valami ösztövért sikerül philanthropiára fordítanók? Ha például a gazdasági értelmesség terjesztését nagyobb szabásokban előmozdítandók, czélserűen rendezett gazdasági tanintézeteket létesítünk a nép számára, bizonyosan nagyobb hasznot tettünk, jobban neveltük ezen nép adófizetési képességét, jólétét, birtokának becsét, mint ha ugyanezen nép mindegyikéről nyomorút 10—20 ft adót levettünk. A nemzeti tőkének legjelentékenyebb része az értelmesség — ez ép olly szükséges mint a pénz, 's az anyagi felvirágzás egyedül a tőke ezen két nemének szövetkezéséből származhatik.

Hogy azonban a könnyítést illy nagyobb szempontokból vihesük keresztül, összevágó intézkedésekre van szükségünk, — olly kezdetre, miben a leendő e g e s z n e k csiráji ben legyenek, szükségünk van egy egész csomórára a reformoknak, melyek összege, morális hatásával a közz gondolkodásnak határozottan az eddigiől különböző irányt adjon, anyagi eredményeivel pedig a dolgok gyökerére hasson, és ne a fejületen maradjon, — szóval: arra van szükségünk, mit az angol „comprehensiv measure”-nek nevez. Dolgaink oda jutotak, miszerint apórságokkal, csekélyserű foltzogatásokkal, valamire való sikert eszközölni nem is lehet. Financiai tekintetben egy egészen „novus rerum ordo”-nak kell születni. Le kell egy okserű financiai alakulásnak talpkövet tenni haladék nélkül; a századba, melyben élünk, be kell gondolni magunkat, és végkép letenni a mult korunk a mai fejleményekkel és szükségekkel már teljességgel össze nem férő bálitéleteit, hagyományait, kisszerű fölfogásait. Legyünk országos emberek és ne misericordiánus fráterek, nézzünk a dolgoknak szemébe, és egész öszvefogásokban és nem elszigetelt részletekben.

Ne irigyeljük a koronának azon szép jövedelmeket, melyekkel alkotmányról fogva bír. Tegyük le minden viszketeget, mely oda mutatna, hogy azokat nyírálalni, esőkenteni akarjuk. Szégyenlenünk kellene, ha királyunk szegény volna. Örvendjünk hi koronájuk kellőleg van ellátva, sőt

Irodalom és Tudomány.

KRITIKAI SZEMLE.

A MAGYAR SZÉPIRODALMI SZEMLE.
(Kiadja a Kisfaludy-társaság. Szerkesztő Erdélyi.)

Die Kunst aber, weit entfernt..... die höchste Form des Geistes zu sein, erhält in der Wissenschaft erst ihre echte Bewahrung.
H e g e l.

A milly különféle a gondolkodás, majd olly különfelek a követelések, melyek a művészetekhez költetnek. Mig szepművészetekben az egyik nem keres egyebet érzesekiklandásnál, a másik javulni akar általok, a harmadik szellemi izgalomba, a negyedik csupán szabadságérti magasztaltságba kíván helyzetetni. Egyik a művészetekben természetet keres, a másik szellemet 's egyebet semmit, a harmadik sem szellemet sem természetet, hanem egy sajátlagos mulattató alakot. Itt csak a különserüt kell tárgyaul választania, ott az általánost; itt az anyagot, ott az eszményt. Sehol sincs annyi, gyakran egészen ellenmondó vélemény és nézet, mint a szepművészetekről értekezésekben; azaz az aestheticiában.

A kritika, mint kötelezett ügyvéde az aestheticiának, természetesen, egészen urnője szabályaihoz tartja magát, kinek részére szegődött, és a maga körében ép olly különfele lesz — mint a szabályadó aesthetica. Majd a speculationak karjaiba veti magát, majd az iránynak, aztán ismét a formának, vagy lebo-csátkozik az egyénítéshez (individualisatio) 's általános helyett az egyesben keresi üdvét, mert az egyes közelebb áll hozzá, mert az meg- és felfoghatóbb, 's anyagiabb. Most persze az volna a feladat, kimutatni: vajjon valamely határozott szepműtani rendszer különböző vallói 's tanítványi közül melyiknek van igaz?

— Mindenesetre azon rendszer lesz a leghelyesebbik, mely a szépség elvén alapszik. De mit nevezünk hat szépségnek?.....

Ezen imént fölött kérdésre a régi és új kor legkülönbözőbb műbölcsészei már számtalanszor feleltek, de feleletök soha sem volt kielégítő. — Mi a német kritikus Menzellel tartunk, 's csupán a műtárgyak szépség nyilvánítványával foglalkodandunk. Tudniük nem akarjuk egyáltalában a szépet elvontan és magában fölmutatni, „azt üres abstractiókba közönösíteni (indifferenziren), különíteni (differenziren), polarizálni, eszmenyíteni, 'stb., hanem mindig azon kérdésre törekszünk felelni: Hogyan van alkotva a szép tárgy?.... Nagy a különbség, ha en a természet eredetét, az isteni czelt vagy a szükségességet, mely alapján szolgált, akorm fürkészni: vagy ha csak a tényeket jegyzem föl. 's csak ezekről számolok. Igy természetesen a bölcseleti szepműtán és gyakorlati szepműtán közt is ep olly nagy különbség fog kitünni, mint a természetphilosophia és természetshistoria között. — Mig a bölcseleti aesthetica azt fürkészi: minő eszközök és erők által származhtott a szépség, hol van tulajdonkép szeke; minő hatásokat kell a szemlélőre gyakorlania? — a gyakorlati aesthetica, melyet szeretnek a szó magasb értelmében vett kritikának nevezni, csupán a szépség ki-zemelese, hasonlításával foglalkodik, hogy az izlést nemessite, finomítsa, hogy a teremtő költőket valódi szépre lelkesitse. — De képes-e a kritika lelkesíteni ollyvalamire, miről önmagának fogalma sincs? Ha az eszményi szépség határozott ismejegyet (criteriumat) fölallítani nem lehet is, a tudományos kritikának mégis kötelessége: a szelleminek az érzékiveli lehető legbensőbb öszveolvasztására utasítani, mely öszveolvasztásból buzog föl csakugyan utoljára is egyedül a szépség forrása tisztán és elragadón, enyhítő és termékenyítőleg. Egyszersmind a művészet is fölleti itt saját teendőjét, neki kell t. i. a szellemi érzéki mezben előállítani; ezt

magasztosan teendő, minel inkább tartja a szellemi tárgyalagossághoz magát — hogy az eszménynek az alanyt legyöző erőt tulajdonítson; és a comicumba sülyed le, minel szabadabb uralgást enged az érzeknek (anyagának) — ha az alanynak az eszmeny fölött föltetlen szabadságot ad. De mindig a szellemi 's érzeknek főnebb kimondott öszveolvasztási elvére kell a kritikának visszatérnie. Ez pedig csupán a speculatív szepműtán utján történhetik. Tehát egészen más uton, mint melyet a M. Szépirodalmi Szemle kritikáiban részleg magának kitűzött.

A 273 lapon így szól a M. Sz. Szemle ferfiának egyike, mintegy az egész lap nevében, 's miuthogy a szerkesztőség sehol nem szabadkozott azon nyilatkozat ellen, azt a szóban levő lap egész irányára nézve érvényesnek kell tekintenünk: „Mi az egyéniségnek (individualitát) vagyunk barátai, vallói....; azért sürgetjük aztán minden aron a jellemzetest, az egyénit....; 's alább ismét: „mi, az eszmenyítés (idealizálás) törvényet nem tartjuk, mivel az zemmivé teszi a jellemet, az egyéniséget, mert az embert kiemeli a világból, az ember eszméje felé.”

Ha a szemle e szavait komolyakul venni akarnók, akkor egyszersmind minden eszt, szellemet, egységet számöznünk kellene a műre mekekből. Ha a teremtő művész e tanok szerint, elvezti az eszmenyi alapot lábai alól, akkor csupán a legzomszedabb közelbe nyul, és rajzol embert, — jól van, embert; rajzol t. i. egy egyént fölvel, labak, kezek, száj, szemek, fülekkel 'stb.; ez egyenre excentricus, vad, örült idegenszerű jellemet fog ráköltetni, olyakat követett el vele, mik még a lehetőség határi közt is vannak, 's még sem fogott művészi tárgyat nyújtani, az aesthetica országába illő embert teremteni. Mert a művészet foladata nem csupán abban áll: egyéneket teremteni, hanem ez egyéneknek az általánosság helyéget kell magokon viselniök; az által meg nem fog, mint a Sz. Szemle gondolja, az ember az emberiségből az elvont fogalomvilágba kiemeltetni; mert még mindig annyi egyéni bélyeget le-

legyünk rajta, hogy büszkélkedhessünk benne, mikint hősök pénz-eszközökkel rendelkeztek. Hiszen tudjuk, hogy azon költségek, melyek törvényesen és gyakorlatból a koronát terhelik, egyre szaporodnak. Ne legyünk tehát kisszerűek és szőrszálhasogatók; támaszkodjunk magunkra, és ezen állás előnyeit meddig csak lehet, ne áldozzuk fel; tartjuk fel intaete a korona jövedelmi forrásait; legyünk rajta mennyiben tőlünk függ, hogy bőven jövedelmezzenek; ha valamelyik neme, kifejlődésünknek útjában áll, pótoljuk más hason értékűvel; higgyük el, hogy érdekünkben áll, miszerint gazdag legyen a király; és ha bizonyosak volnánk is benne, hogy a magyar korona fényéből néhány sugár vetődik azon koronákra, melyeket a magyar királyok egyszersmind a miénkkel hordoznak, tudjunk lenni büszkék és nem irigyek. Ha azt mondják nekünk: csak egy erős a magyar király, ha erős az ausztriai császár, ezt egész kézséggel ismerjük meg, és valljuk be, de tegyük mindjárt utána: igaz, azonban egy erős egyszersmind az ausztriai császár, ha erős a magyar király, kinek számos drágakövekkel fénylik ugyan koronája, de ezer felett egy van, mi minden fényt felül múl, mi tehát mindenképp felett áll fontosságban: egy hű lelkű, alkotmányosan kifejtett, és szabad nemzet megelőzése, alkotmányos jogállásában bizodalmanak szilárdasága — és a magyar király erejének leggazdagabb forrása ezekben van. — És ime ez volna a mi tanácsunk, ha azt kérdenék tőlünk, hogy a kormány irányában mi csoda politikát kelljen az országnak financiaiális dolgokban követni.

Hasonló öszinteséggel mondandjuk meg, hogy mi volna tanácsunk, ha kormányférfiak azt kérdenék tőlünk: financiaiális dolgokban az ország irányában mi csoda politikát legcélszerűbb követni? Ez esetben ezt mondanók: egyszerűsítések és csökkentések lehetőség a bonyolodott, drága és még sem sikeres kezelést és költségét; álljatok ellent körömszakadig a burocracia tovább terjedésének; investáljátok magatokat is, mennyire bírjátok, ez országot, menjetek példával elő, és fordítsátok oda minden befolyástokat, hogy beruházások jóvágyáról az ország is meggyőződjen, ugyan ezt tegye, ha pedig tenni akar, ne gátoljátok: kicsiségeken ne akadjátok fel, hanem mozdítsátok elő kitéhetőség eslekedési szándékát. Több pénzre van szükségtek? ne kérjétek többet, hanem csináljátok több jövedelmet azon forrásokból, melyek kezeltékben vannak. Támaszkodjatok, míg csak lehet, magatokra, éreznetek kell a helyzet ezen előnyét. Terhes az adósság? soha se higgyétek, hogy állatveszszük, hanem igen is higgyétek, hogy igen örömet lájtok, és örömet munkálunk közre a szögből, ha minjólétünk gyarapodása mellett jövedelmek szaporodnak. Nincs eléggé gondoskodva ez ország hadi erejéről, és e miatt a birodalom azon szilárd és büszke állást, mely terjedelménél, népességénél, helyzeténél fogva őt illetné, nem foglalhatja el a világ dolgaiban? mozdítsátok elő a közés gyarapodását, a nemzeti önérték fejleményeit, teherhordási képességét, szöljátok aztán nyíltan, a kellő pillanatban, bizodalommal a nemzet, bizodalommal önmagatok jó ügyéhez, és ne kételkedjétek, megértendé érdekeit az ország, belátandja, hogy a birodalmiakkal azonosak, és nemzethez illelőleg fog gondoskodni. Azonban soha ne felejtsetek: az alkotmányos szerkezet, a vitáknak nyilvánosságának szerkezte — ezen szabadságot nem szabad olesón venni az alkotmányos népeknek; de bármily magas legyen az ár, azt kisebbre szokták becsülni mégis annál, mit érte várnak. — Az öszves birodalom súlyát akarjátok növelni? növeljétek töletek feltehetőleg ezen házáét, mert már a nagy Eugen megmondta: itt van az öszves birodalmi erő valódi súlypontja. Egy szóval gazdagítsátok, ha gazdagodni, éleszszetek, ha magatok is éledni, erősítetek, ha magatok is erősödni akartok. Ez volna tanácsunk, ha azt kormányférfiak tőlünk kérdenék.

És ime ez a mi fogalmunk kormány és nemzet viszonyos financiaiális politikájának szükségéről. Minden kormány és ország közötti viszony csak egy nyugszik szilárd alapon, és kedves egyaránt mindkét résznek, ha tisztá és állászó, het rajta hagyni, mikép senki sem lesz kénytelen arra tantrodni, hogy az embert emberi lénynek ne tartsa. Mert az eszményi azon szellemi fölfogásban rejlik, melyet a művész művéhez lát, a valóságban, melyet általában, egyéni teremtényre nyomni bír. Vajjon mar a költő az egyénhez az általános keresi-e föl, vagy az általánost az egyénben találja — az mind egy. Műven azonban mindkettő helyegének meg kell látszani, különben az mindig csak elhibázott kontármű marad. Ha az egyént mellőzi a művész, akkor könnyen nihilistává lesz, „ki az aether, aetherben, aetherrel festi“. Ép oly könnyű a valósági alapot elveszíteni, mint másfelől a művész, ha abba igen erősen kapaszkodik, az anyagit föledolognak tartani kényszerül;... és a szellemnek elhanyagolása által materialistává lesz, ki aztán minden poeszt kigunyol, minden gyöngédebb eszmében, hálványát — ez a nyagot látja serti, e hálványra támaszkodva — természet után epekedve, mindenütt csak a megfogható külséget keresi föl, és könnyűen is könnyebben a valóság prózai majmolásának útjára téved. — Vajjon melyik ut megrotóbb? — mindenesetre az utolsó. Mig az író az elsőbb ösvényen költői ábrándoskodásba súlyedve, idealistius álmadozásokban elveszve találjuk föl ismét, mig az az általános után törekedve, az általánosan elmerül: — a második uton aljasság, trivialitas, hizarrság és teljes undorító esztelenségbe súlyed. Én végre is inkább olvasom egy Novalis illatosan sopánykodó álmadozásait, mint egy Czako izellen aljasságait.

A főnebb idézett nyilatkozat nyomán a Szépirodalmi Sz. fölött egyenesen palézt kellene törtünk, ha azt saját hasábjain elégszer megzafolva nem látnók. De e ezafolatok és ellenmondások egy aesthetikai lapot minden hiteltől megfosztanak.

*) Jean Paul.

**) Szerzője „Heinrich von Ofterdingen“ ez. hyperpoeticus, szerencsére töredékben maradt regénynek.

ha egy szóval ezen szabályban találja sarkkövét: clara paxta, boni a miei. És ez oka, hogy így nyíltan és tartózkodás nélkül szólottunk, mert hiszen ezekkel végre tisztába kell jönni, ha el akarunk igazodni. És épen azért, conservatív ember feladásának kelle tartanunk egész öszinteséggel szólani, miután elég jelelt adván annak, hogy a kormány barátjai vagyunk, hogy azon számos nehézségeket, melyekkel küzdenie kell, igen nagyon értjük, jó szándékaikt legöszintébben méltányoljuk, bizvást gondoltuk kimondhatni nézetünket a nélkül, hogy félreérthessenek, és ezért hiszszük is, hogy azon ügynek tettünk ezzel szölgálatot, melyet gyenge tollunk és tehetségeinkkel gyamolítani, határozottan megállapodott szándékunk.

Mi egyenesen azt hiszszük, hogy jelenleg nincs fontosabb az eldöntésre váró kérdések között a financiaiálisnál. Csak ha meg tudjuk mutatni, hogy értjük helyzetünket és a századot, melyben élünk, szóval feladásunkat, csak ez esetben kívánhatjuk, hogy megértsek azt mások is. Majd minden nagyot, mit a század fölmutathat, a pénz és az értelmesség szövetkezésének köszönhetni. Ezen irányt kell vennünk, ezen lehetőséget előidézünk financiaiális alakításainkban. Kettő legyen e tekintetben a vezéreszme: ne zavarjuk öszve a korona financiaiáját a magunkéval; ekép minden támadható aggodalmakat megelőzünk, és tetteleg mutatjuk meg, hogy magunkra kívánunk támaszkodni, nem gyengíteni akarunk bármint is, hanem mindent szilárdítani. Ez legyen az egyik; a másik pedig következé: a legelső financiaiális kísérlet, melyet teszünk, tegye le talpkövet egy egészen új teherhordási rendszernek. Foglalja magában a köztelherviselés elvét, az indirect adó alkalmazását, szerezen a törvényhozásnak nemzethez illelő financiaiális hatáskört, és terjedelme által nyújtson módot: nevezetes és öszvefüggő javítások eszközzésére és hitelszerzésre, mind az ország mind magánosok javára.

Azonban még ez némi bővebb értelmezéseket kíván, melyeket a jövő számra halasztunk, hogy ma ne legyünk túl a renden hosszasak.

Megyeik.

CSANÁDBÖL. Midőn f. hó 14kén főispáni elnöklet alatt megkezdett közgyűlésünkrol akarom a tisztelt közönséget tudósítani, méltányos sőt figyelmes akarok lenni azok iránt, kik a közgyűlés nevezetességét oly fokra emelték, hogy nekem is önkénytelen akaratomná vált magamat e lap becses bizalma által a közönség figyelmébe ajánlani; mert ha az olvasó közönség Csanád körülményeit elég türelmes volt ez ideig figyelmére méltatni, ma ismét csak a rég elmondott modornak új illusztrációkkal piperezett, de tényleg igaznak vallható állását kell előadnom; és ha pracludiumok hosszasága a közlésekben le nem járta volna idejét, és ha nem kívánék az ezen lapnak házagit betöltő közérdekebb és fontosabb tárgyak iránt méltányos lenni, talán elmondanám a gyűlés előtti napon vagy jobban mondvá reggelén történt előzményeket is. — Elég kivonatnál szolgálhat annak, hogy a már nálunk megszokott, de a mostoha év körülményeit tekintetbe vevő megszokott loyaltásu egyénitől meg is várható ily módoni megvendéglése nem barátinknak ma is fogadható vététt. — Begyűlénk tehát számosan és okokkal fölszerelve mindenki föllépett azon tere, hol működési körében polgári állása és jogai sorompói közt várja véleménye méltánylását — üdvözölvén főispán ur ő mlta a rket előadá a fontos tárgyak öszegét, melyek a gyűlés elemét képezni fogják és a higgadt tanácskozásra fölhíván megkezdett gyűlésünk tárgyai sort vevének. — Fölvoltatott a fömlgu m. k. udv. kancellariának némely, P. F. fősz bíró hivatalos kihágásai ellen fölterjesztett panaszok folytán érkezett kegyes udv. rendelete, melytől emiltett P. F. főbíró a fejelem emberibb alkalmazására és a szóbeli pörök körüli eljárást szabályozó 1836. és 1840. törv. czikkék rendeleteinek jövendőben leendő szoros megtartására utasítatik. Mely kegyes rendelet tudomásul vétetvén a kérdéses szölgabírónak hivatalos eljárása irányul kiadatni rendeltetett. — Ezután a fömlgu udv. kancellaria azon kegyes rendelete tárgyalattott,

Az avatatlán, ki nálunk meg öly adott vakságban sínylik, hogy saját gondolkodása által jót rostól megkülönböztetni nem képes, egy ily lap elvei és rendszerei által jót rostól megkülönböztetni nem képes, egy ily lap elvei és rendszerei által aztán zavarba jö, és a problematicus mütheorikát tévegéből kiüzödni nem képes. Ha a kritikus valamely elvöl — mint mi a szellemnek az érzékivel öszveolvastási elvöl — indul ki: akkor mindig lesz szilárd támaszpontja, melyen elleneinek minden csapását saját maga, és a művészet és költészet javára képes lesz fordítani, melyet tana által előmozdítani, magának föladatul tűzé. — Mert ha, mint a Szépirodalmi Szemle, csak az egyénit és mellet szavaznak a művészetben, ugy a mostani mar magában igen durva, anyagi irány mellett, irodalmunkban semmi reményünk nem lehetne valódi szép müteremtényekhez! — azokból mindig hiányzanak egy mélyebb eszme. — A Sz. Sz. azt mondja, hogy saját, a régibb müphilosophokétól egészen különböző uton halad. — Ez ut a Rumohr é, ki „Italienische Forschungen“ ez. munkájában sokkal élesebben és nagyobb következetességgel harszol a szépmtüvi eszményítés ellen; csak hogy Rumohr nak ép öly kevéssé volt helyes fogalma az aestheticusok sajátképi eszmejéről, mint ez eset a Sz. Szemlénel is lenni látszik. A Sz. Sz. példaul (275 l.) az eszményítést következőkép magyarázza: „Hunyady 20kával világosabb, értethebb, tartalmasb, (mert egyéni), mint — hadvezér. — Már, mond a Sz. — a költő azon esetben, ha generice jár el drámája szerkesztésében, személyét csak mint „hadvezér“ léptető föl; ellenben a ki egyéniség elve után fogja föl Hunyadyt, ugy festendi őt, hogy az ő lesz magat (t. i. Hunyady). De, kérjük, mi adott jogot a költőnek, hogy Hunyadyt harcztársai közöl kiemelje? Az ő egyénisége, melyben a szellemi szabadság általános fogalmát fölállítani képesek vagyunk. A födolog az előállító művész előtt tehát mindenesetre az lesz, ezen Hunyadyban

mely szerint a törvényhatóságok öly intézkedések tételére hivatnak föl, mikint a közlakosokat azon rászédésektől, melyek a gabonatermés előre és gyakran igen olesó ároni lekötézéséből a szükség kényszeríté alkalmával visszaélő kereskedők által gyakoroltatnak, az öly szerződéses gállása és megsemmisítése által is megörizni igyekezzenek. — A kk. és rrk ö cs. k. fölségének és a fömlgu udv. kancellariának ezen rendeletét a köznép érdeke fölött tapasztalt atyáskodása újabb tanúságaul fogadták; azonban a szerződéses megsemmisítése által a kereskedés korlátozása ezen a leginkább gabonatermésztényekből élő vidéken, hol egyébkint is a kedvező időjárat a szükség félelmétől egészen fölment: kártekonny hatását látván előre, egyedül a lehető visszaéléseket a népnek előljárók és lelkészek általi figyelmeztetése és előintésével kívánták megelőzni. Az említett tárgyak bofejeztét nem várható M. A. ellenzéki táblabíró előterjeszté, miszerint a megyének szükségessé válván a megüritt följegyzői hivatalat betölteni, köteleességének érzé e részben a főispán jogát erre felhasználni, és ő méltóságát e kinevezés ideje iránt figyelmeztetni; mire ő méltósága kijelenté, hogy a tárgy bővebb megfontolást igényelvén és különben az önkénynek, sőt saját nézetének sem lévén vak hódolója, a kívánt kinevezés teljesítését a rrk józan ajánlata után fogja köteleességének ismerni: mely válasz több feleletre okot nem adhatván a tárgyak folyama előbbi sorába eselt vissza; miglen a napi gyűlés végéhez közeledvén, ő mlta felszölitte a rket azon ünneplényben részvetre, melyet a közbizodalmat megérdemelt István főh kir. helytartónak reményeink elismeréséül és felszadon át dicsőn uralkodottatya érdemeinek nemes örökösébeni méltánylat és hálynyilvánításaul országsszerte kitűzetett. — Mely előterjesztés általános örömmel üdvözöltetvén és tagjaul Lonovics József megyés püspök ő exellja jelenléte ohajtatván, elnökeül főispán ur ő méltósága a kk. és rrk által fölkérte. — Az indítvány folytán a tisztelkedés helyéül némelyek Budát és egy szónok ur Debrecen polgári tisztelet nyilvánítása helyéül Buda városa választottat, és ezen örömhatarozat bofejező e napi működésünknek és zenne és egy vig kedélyéről ismert táblabírók művészi fuvolyakísérete mellett, főispán ő méltósága barátságos asztalánál ültek diadalát ezen utolsó hatarozatnak.

Másnap a tegnap tárgyalat kir. udv. kancellaria rendelete folytán, mely szerint S. S. táblabíró P. F. főbírónak szóbeli bíraskodási eljárása ellen nyújtott panaszra következtében, a már egy izben fölkívánt pöriratok fölterjesztése szorgalmaztaték, és mely iratok közül a panaszkodónál lévő idézőlevél P. F. főbírónak az erre adandó nyilatkozatával fölterjeszténi rendeltetett; D. J. tisztb. aljegyző a rendek által kívánt nyilatkozatát mai nap nem írásban, hanem szóval terjeszté elő, mi kissé komoly és némelyek által a térről eltérő nyilatkozatra adott alkalmat, igazolván ugyanis emilté aljegyző magát a jegyzőkönyv hiteles szavaival, mely előjárására őt tökéletesen följogosítá, sőt a körülmények szerint kényszeríté, de azt a felszölit okok számosabbjai és a hatarozat következtében fontosabbjai szigoruan rosszalák. — Felhozatt ez alkalommal D. J. ur által a tisztviselőségnek osztó igazság iránti esekély figyelem is, és szokott lelkesedése föllorrot ugyan, de a tüzöl elvonatolt és okai elpárolgának. Most B. A. szölatföls a jegyző viseletét fiskális eljárásnak keresztelvén, azt szinte rosszalatni ohajta. Cs. S. fögyész által okai helyeseltettek, de ügyési rangját általában öly pályának hályván leiratni, mely minden tényeknél, az itt meg nem nevezhető czim értelmére ad alkalmat; védeni látszott sorsosít B. A. kissé könnyelmüleg fölhozott okai ellen; s magunk is állatunk a kissé gyöngédtelen kifejezés eredményét; mert a rrk közöl bár sokan párhivei, képteleneknek találták magokat a végső kifejezés ökszerü pártolására. Most L. J. kir. tanácsos és a conservativnek vezére eddig szokatlan hallgatását félbenszakaszván szöt emelt és mulasztásul róván föl azt, hogy ha az érdeklött jegyzőnek a kérdéses hatarozat értelme iránt kétsége volt, ezen körülményt a martiusi közgyű-

a hadvezért kitüntetni, tehát mindazon szellemi tehetségek és erőkkel kell őt díszíteni, melyeket csak egy „hadvezér“ elvont fogalmában képzelhetni.

Tehát nem az egyénítés a födolog. Mert a költőnek a hős-Hunyady fölfogásában, ha őt való művészi zileg akarja előállítani, nem szabad az egyén Hunyadyról hatarozatlan eszmékbe befogódzania, az által műve egyáltalában hatarozatlan, önkényes tartalmu lenne; hanem a hős hatarozott eszmejéből kell kiindulnia, és akkor aztán igen könnyen rá fog akadni annak esetleges alkatrezeire. — Mig egyfelöl a fogalom, azaz: az általános (a hadvezérség) hataroztá és egyénné — (Hunyadyvá) lesz; — másfelöl viszont ugyanazon egyént (Hunyadyt) ismét a fogalom önmagában; — azaz: az általánosban újra fölallatja; így állítja helyre az általános az önmagávali egyénet az egyénben. A művész teremtőtehetségének tehát az eszme vagy általános elve által épen semmi korlat nem állitattik eleje. Továbbá csak is az eszme a csupán és egyedül való; mint hogy minden tünemény, minden szellemi és anyagi létezése daczára is, csak akkor leszen valóság, ha e valóság a fogalomnak megfelel. Vajjon Hunyady — Hunyady maradna-e, ha őt mint magyar, hadvezért, család atyai rajzolnok, de a hős fogalmát figyelem nélkül hagyók? Nem; ö csak akkor nyer jelentéket, ha külső, egyéni eszelekvényeiben a „hős“ fogalmat valósággá teszi. — Mert mi Hunyadyt tulajdonképi Hunyadyvá teszi, az csak a „hős“ fogalma; ha ezt elveszszük tőle, akkor elveszti szellemi jelentékét, ha csak netán azt egy más általános eszmében vele újra föl nem találtam. Az eszményítés tehát nem teszi, mint a Sz. Sz. véli, az egyénitést föloslegessé; mert „azon hatalma van a fogalomnak, hogy az öszört tárgyalogásokban általánosságát el nem veszti, hanem ezen egységép a valóság által és valóságban nyilvánítja.“ (Hegel.) — (Vége köv.)

létre j...
közt fig...
roszalá...
nézetü...
galom...
két pá...
várakoz...
jellemü...
kult a v...
helyese...
kozása...
gyűlést...
ján vis...
kinevez...
lán a fe...
szükség...
lok ürü...
zik, B. J...
hosszas...
ennek v...
vezetés...
gesztett...
oszlása...
urat K...
föjgyez...
katlanu...
tének é...
mult kb...
távolle...
kormán...
servativ...
hogy a...
és igaz...
doán m...
ESZ...
vége)...
Eszterg...
közgyül...
selő ál...
ván. A...
lyosított...
egy e ré...
zolt vá...
liszt ár...
gom sz...
kélyre t...
tetleg li...
gyének...
aprilis 2...
elnöklő...
molyabb...
jára vez...
világos...
akadály...
ez iránt...
küldetet...
igen ny...
tio ne...
folytató...
küldi. It...
mét bar...
városi k...
gyének...
kintetbe...
megye.
Elnöklő...
körülmé...
gyöngé...
küldött...
ezeknek...
tározat...
ták-e? ...
igen heg...
rosi kül...
nyilatko...
küldött...
ez alkalo...
mennyis...
írás hat...
iránt föl...
tására...
lőknek p...
föjgyel...
városi...
lyoztat...
vegyék.
nasz a k...
summál...
nátal vé...
pedig vé...
történel...
pedig tis...
tagok, s...
tette nek...
tétetni...
városi k...
Eszterg...
gyéhez...
fölebb...
leend. —
tási gab...
valamint...
rendelt...
meztetni

létre [de nem jelentette: azonban a méltányosság korlátai közt figyelemmel jegyzé meg sokak ellenében, mikint azon roszalást ki nem mondhatni, mit az előtte szólók oly keserű nézetű indokból sürgettek. Látszottak ekkor a kedélyek nyugalm állapotába vergődni, 's a megelőző figyelem, 's a mindkét pártnál hatást gyakorolni szokott nézetek, 's a mindkét várakozásunkat 's L. J. kir. tanácsos és főtitelendő M. tiszta jellemű 's főbb tekintélyű conservativeink nézetei után alakult a végzés; mely szerint az említett aljegyző eljárása nem helyeseltetvén a kérdéses idéző levél P. F. főbíróának nyilatkozása headhatása végett kiadati 's ezzel együtt még a jelen gyűlésből fölterjesztetni rendeltetett. — A gyűlés utolsó napján visszaemlékezvén főispán ő mlta a rrknek a főjegyző kinevezését érdeklőleg tett ígéreterre, előterjeszté: hogy miután a fenforgó viszonyok szerint a főjegyző kinevezése és a szükségessé válandó helyettesítések által számosabb hivatalok ürlőnének meg, melyeknek betöltése a rrk jogaihoz tartozik, B. I. jegyző urat nagylelkűségéért, ki e hivatal foglalatosságát hosszabb idő óta elismerésre méltó szorgalommal vezeté, ennek vitelére továbbá is fölkerévn, a rendes főjegyző kinevezését, a másfél év múlva bekövetkező tisztújításig fölfüggesztette; egyszersmind hogy a jegyzői foglalkozások megszűlése által a jegyzőkön könnyítve legyen, Lonovics László urat Krassó megye eddigi tisztb. jegyzőjét e megye tiszteleti főjegyzőjévé kinevezni kegyeskedett. — Közgyűlésünk szokatlanul békés szellemét részint főispán ő méltósága jelenlétének és elnöki tekintélye erőlyes használatának; részint a mult közgyűlésünk óta általános lethargiába süllyedt ellenzék távollétének köszönhetjük; — 's főispán ur ő méltósága kormányzói bölcs taktikáját 's számos tiszta jellemű conservativeink népszerűségét tekintve, bizton reményljük, hogy a liberalis párt személyeskedései által száműzött béke és igazság szellemét a jelenlegi conservatív többség általánosan meghozza Csanádnak. — Goszpod.

ESZTERGOMBÓL. (Közgyűlésről tudósítás folytatása 's vége) Most ismét kellemetlen tárgya volt a tanácskozásnak. Esztergom sz. kir. város egy levelet küldött, melyben mult közgyűlési követét a megye terében egyik megyei tisztviselő által nyilvánosan sértetnek panasolja 's elégtételt kíván. A dolog mivolta ez. Megyénk az élelem szűke által súlyosított körülmények veszélyessé válhatását gátlandó, egy e részben folytonosan működendő megyeileg fölhatalmazott választmányt rendelt, mely egyéb intézkedései közt a liszt árát is meghatározta aránylag a gabonaárhoz. Esztergom sz. kir. város az árszabályt mint véleménye szerint e kélyre tett tanácsilag meg nem tartandónak határozta, 's tetteleg lisztkereskedői által meg sem tartatta, sőt még a megyének e részbeni árszabályozási jogát is kétségbe hozta. Ezt aprilis 20kai közgyűlésünkön a választmány jelentvén, csak elnökölő m. főispáni helyettesünknek sikerült a tárgyat a komolyabb 's szigorubb végzés elől barátságos kiegyenlítés útjára vezérelni azon hiedelemben, hogy a város kellőleg fölvilágosítván a megyének illetvén joga felől, megszüneedik akadályokat tenni. Azonban a város jelenvolt követe által ez iránt tudósítván, mielőtt határozatunk neki írásban átküldetett volna, egy másik végzést hozott, melyben ismét igen nyersen kimondja: „s ennél fogva liszt limitatio nem lesz.“ Mindkét rendbeli végzést az april 24kén folytatólag tartott jegyzőkönny hitelesítő közgyűlésünkre átküldi. Itt fölolvastatván, elnökölő m. főispáni helyettes ur ismét barátságosan akarja az ügyet kiegyenlíteni, hanem a városi követ felszólalnak, 's egyszenes tagadja a megyének ebeli jogát, 's nyilatkozik, miszerint küldöttöl e tekintetbeni szándék-vagy határozatváltoztatást hiába várna a megye. Mire természetesen hangzott az actio a város ellen. Elnökölő főispáni helyettesünk gyakorlati tapintattal bírván ily körülmények közt, ne hogy valami elhamarkodva, vagy gyöngye alapa határozatunk, két ízben szólítja föl a városi köldöttet, nyilatkoznék: vajjon egyszenes meg volna-e bízva ezeknek nyilatkozatására küldői által? — és küldői ezen határozatot a megyei végzés vétele után, vagy az előtti hozták-e? Miután kétszeri felszólításra mindig, másodsor pedig igen hegykén, 's mintegy megvetőleg választott a városi küldött, történt, hogy egyik megyei tisztviselőnk ezen nyilatkozati modort szigorubbban torkára forrasztotta a városi küldöttnek. 'S innét a kir. város panasza. Egyébiránt ugyan ez alkalommal a város actio alá vétetni, és pedig annyiszor, mennyiszor rendeltetett, a nmgm m. kir. hely. tanácsoshoz fölírás határozatott, miszerint a várost a megyének ebeli joga iránt fölvilágosítani, és a megyei végzések tiszteletben tartására feddőleg utasítani méltóztatnék; a megyei tisztviselőknök pedig meghagyatott a kir. v. lisztkereskedő boltokra fölügyelni, és árszabályozás megtartását eszközölni, 's a kir. város által e működésükben netalán történendő akadályoztatásokról a megyének jelentést tenni kötelességül vegyék. Jelen gyűlésünkre tétetett is már csakugyan panasz a királyi város ellentállásáról, 's eképen a hün consummálva lévén, a jelentések tiszti főügyész urnak hasznát végett átadattak. A kir. város panaszló levelére pedig végzésül hozott: miután a szóbeli sértéseket, ha történnék, egyik gyűlésről a másira átvinni nem lehet, akkor pedig tisztviselőnk állítólagos sértő szavaira sem a gyűlési tagok, sem a sértetnek állított városi követ észrevételt nem tettek, mint tisztviselőnk megrovására alaptalan vád felrététni határozatik, fenmaradván a magát sértetnek tartó Esztergom kir. város is pártoló tanácsvégzést küldvén a megyéhez, a hus ára julius 11ől augustus 20g egy krajczárral fölebb, azaz 15 kr-ra emeltetett, ezentul pedig ismét 14 kr leendő. — A nmgm m. kir. hely. tanácsos intézvénye a jövő aratási gabona foglalói és az uszolás pénzkölesönözök iránt, valamint a pesti publicandum is helységenkint kihirdetett, mely alkalommal egyuttal a jobbágyok figyelemzetni fognak, nehogy gabonájukat éretlenül learassák. —

Megpenditetett ez alkalommal szegény jobbágyok könnyelműsége, mely, ha magokra hagyatnak, jövőre ismét hasonló vagy talán nagyobb szükségüket okozhatja. Némelyek javasolták: megyeileg kitőlkitől annyit elfoglalni, a mi egész télen át családja élelmezésére szükséges; mások csak erre felszólítani, 's megtételére ösztönözni gondolák szükségesnek az adózókat: 's e f. Végre határozatott a junius 30kán és julius 1jén okvetlenül minden helységben megteendő gabonafoglalási intézvény kihirdetése alkalmával komolyan inteni a népet, hogy leendő gabonáját könnyelműleg el ne adja, ne hogy azt később drágábban legyen könnyelműleg el ne szavásarlani; — figyelmeztetni egyszersmind, hogy azon jobbágyok, kik illetvén könnyelmű eladásban tapasztaltatni fognak, a netalán rájuk követkehető szükségben földesuraik kegyességére számot nem tarthatnak. — Kihirdetett Esztergom sz. kir. városnak legújabbban nyert szabaddalma a hetivásárnak szerdán is tarthatása iránt, — minek az érseki javak jogigazgatója annál fogva, hogy a tözsomszéd Esztergom érseki városnak ugyanezen napon tartandó hetivásárára már 1794ről volna privilegiuma, nemkülönbén a főkáptalani főügyész is ellenmondottak. — Főszolgabíránk hivatalos jelentése szerint az aratás jó reménnyel biztat. — Jövő közgyűlésünk oct. 5ikére van kitűzve.

SZABOLCSBÓL. Tekintetes szerkesztő ur! E váltó- és szóper-világban, midőn annyi vigyázatlan és rosz számító a fortély és rosz akarát áldozata lesz, szinte jól esik: ha lát az ember férfit, ki tudja eljárásaiban a törvény tiszteletével és bírói szigorával az emberiséget és keresztény irgalmat párosítani. Minél ritkább pedig, annál érdemesebb őt megdicsőíteni. T. L. m. városban hajtatott végre nem rég egy bonyolult per, mely egy becsületes de vigyázatlan ember és családja végromlását szülheté, ha a bíró szokott szigorral eljárván, 's bírói illetményét mint sok más zsebére rakván, elég kegyeltan a hátrahagyott siránkozók közül amegy patlogva elhajtani. Ezuttal azonban kedvesebb látvány fejtett ki: látván t. i. a derék bíró, hogy a kereső félnek követelt értéke biztosítva van, 's hogy a bukottaknak egy rosz árve- és általi nagyobb megkárosítása csak a felekkeli egyesség által elhárítható; ünneplésen lemond minden bírói illetményéről, mit látván a keresőfél igényeit lejobb hangolva megégyezik. 'S im megelégedve vonul el a felperes, 's megvigasztalóva áldja több árva a kegyes bíró, ki önrdekét az emberiségnek és keresztény irgalomnak áldozta fel. Legyen áldott e bíróisten és ember előtt. Neve kemetsei Mikeltz Pál Szabolcs vármegye dadai járásbeli szolgabírája. Kinek az ily nemes tett által megdicsőített emberiség nevében köszönetet mond egy szabolcsi.

A PESTI GYMNASIUMI IFJUSÁG felvív nyilvános vizsgálatai julius hó harmadikán kezdetnek meg, melyeken a tisztelt szülők 's ügybarátok szivesen látnak; részletei az iskolaház csarnokában minden ily alkalommal kifüggesztetni szokott vizsgálati rendben szemléltetők.

AZ ÁLLATKINZÁS ELLENI EGYESÜLET julius 3kán delőtt tizenegy órakor a természettudományi társulat terében (kecskeméti utca Almássy-ház) közgyűlést tartand, melyre mind azok, kiket ezen nemes tárgy érdekel, tisztelettel meghívattak. — Báró Nyáry Antal, elnök.

DIOSZTÁS az iparegysületről. A mesterinas-művek kiállításá következtében, a kiállító jelesebb mester-növendeknek megittelt díjak július 4én (vasárnap) delőtt 10 órakor, az iparegysületről teremben (újvilág-utca) ülke-fele házban) nyilvános ülésben fognak kiosztatni. Az érdemes ezek előjáróságai 's mester és legény tagjai, általában az ipar minden barátai szivesen látnak a mesterségi fiatalág e szerény ünnepe. Junius 30án 1847. Csanády, jegyző.

Junius 24kén halalozott meg alsó-lehotai Scultety Pál ur, több t. n. vármegyei t. bírája, királyi ügynök, a főhercegi magyar-óvári uradalom, sz. kir. Sz.-György városa, a pozsonyi sz. Orsolya-szerzet és a sz. kir. pozsonyvárosi ágostai hiten levők esperességének ügyésze, egyszersmind a pozsony-megyei ág. hit levők esperesétől felügyelője, munkás életének 75ik évében, rövid betegség után, kora-szulte elgyengülésben. A fardhatlan buzgalmu és példás takarekosságú atyát, 's a közügynek meg agg napjaiban is híven szolgáló honf. méltán sirattak életben maradt halas gyermekei 's unokái.

KÜLFÖLD.

NAGYBRITANNIA. (Times) A halalos órájához közelgő alsóház, mely 1841 augusztusban választatott, egyike a leghosszabb parlamenteknek a történetekben, a jelen századnak mindenesetre leghosszabbika. Már csak egy év hiányzik természetesen halálától, melyben a parlamentek oly ritkán részesülnek. A mult század első felében nem volt rendkívüli eset, ha a parlamentek törvényes idejük tartottak; azon időben a whig ministerium befolyása oly hatalmas volt, hogy az új választások rendszerint csak formalitások voltak és a képviseltek elemeiben semmi észrevehető változtatás nem tettek. Etleben a 18ik század második és jelen századok első felében a fontos politikai események egyes egymásrakövetkezőes nemcsak országunkban, hanem a szárazföldön is, folytonos változásokot okoztak a parlament tagjaiban és rendszabályaiban, sőt miután a reformbill Anglia képviseltek rendszerét megváltoztatta, a minden évi parlamentek a chartisták alkotmányrendszerének segedelme nélkül sem valának valószínűtlennék. A parlamenti reform óta már négy parlamentünk volt, n. m. Grey parlamentje 1832-ől 1834 g. Melbourne parlamentje 1834—1837g, mely a királyi halála miatt oszlatott szét; Melbourne második parlamentje 1837-ől 1841g, és a mostani A jelen, 6 évig tartott

parlament nevezetes. Azért választatott, hogy a gabonaörvényeket megója, 's a szabadkereskedési rendszeri törvényre emelte; azzal kezdődék, hogy a whigministeriumot a kormányról eluzte, végződék pedig azzal, hogy egy conservatív ministeriumot csaknem hasonló szegénnyel kergetett el. Russell lord a jelen pártelvezések szerint 100 szavazatnyi kisebbségben van, mégis kisebb ellenzékre akad, és új hivataloskodása óta sokkal könnyebben viszi a dolgokat, mint mikor népszerűségének tetőpontján állott, midőn egy kis do határozott többséggel nem akarta többé vezérelni azon ministeriumot, mely csupán eltűretnek.

Az ugynevezett nemzeti club választmánya szózatot intézett az angol nemzethez, figyelmeztetvén azt a rémitő veszedelemre, mely Angliában a protestantismust a katholicismus elharapozása által fenyegeti, annyira, hogy Angliában már 800 kath. pap és 622 kath. szentegyház van. A parlamenti választásoknál tehát minden ember azon legyen, hogy csak oly tagok köldessenek az alsóházba, kik a katholicismus elhatározott ellenségei. Ha az angol nemzeti körre biznak, bizonyosan tüstint eltörölne azon törvényt, mellyélfogva a katholicusok a parlamentben helyt foglalhatnak.

Ugy látszik, O'Connell János mégis elvállalta a repeal-ársulat igazgatóságát. Legközelebb felszólítást intézett az ír néphez, különösen, az ír választókhoz, hogy a dicső emlékeztető atya által kijelelt ösvényen maradjanak és a repeal-harcot minden törvényes fegyverekkel tovább folytatván Irland képviselővé repeal-barátokat válasszanak.

FRANCZIAORSZÁG. Jun. 21kén a pairszék zárt ajtók közt a Cobieresfele perben bíraskodék; mindössze 202 pair volt jelen. Renouard ur felolvasta két vastag kötetből álló jelentését; azután Delangle főügyész tette javaslatait. A szék elhatározá, hogy az okiratok a vádlottak érdekében titokban maradjanak, míg a főügyész javaslatai iránt végzés hozatik, és hogy az okiratok csak a jelen volt pairek köldöltessenek. — A követkamarában a gyarmatokbani igazság-kiszolgáltatás iránti törvényjavaslat jun. 21kén 230 szavazattal 4 ellen elfogadtatván, a kamara a budget tárgyalására ment át.

St. Aulaire gr. jun. 19kén Londonba utazott, visszahivatási levelét a királynénak általnyújtandó, utódja a londoni követségben Broglie hg. jun. 29kén készült Londonba indulni, Normanby marquis angol követ jun. 18kán Párisba visszatért. — Reyneval gr. francia ügyviselő az orosz udvarnál, elutazott Pétervárra, miután előbb Guizot urral többrendbeli conferentiája, a királynál pedig két hosszú audientiaja volt.

A követkamarában szó volt arról, hogy Girardin Sándor gr. tábornok (kinek a szerkesztő természetesen fia) Guizot urnak kihívó levelet küldött és tőle fölvilágosítást kért, ez pedig azt felelte, hogy azokon kívül, mit a szónokszökeken (a kamara jun. 17ei ülésében) mondott és felolvasott, egyéb fölvilágosításokat nem ad.

Jun. 19én ministeri tanács tartatott, melyben a pairkamara elnöke Pasquier cancellár és Decazes hg. is jelen voltak. A tanácskozás tárgyai többrendbeli, Girardin ügyére vonatkozó kérdések valának.

Krisztina királynét a parisi lapok Nápolyból visszatérte óta sokkal szomorubbna talájják, mert családjánál Nápolyban nem a legnyájásabban fogadtatott. Azt is rebesgetik, hogy Izabella királyné Pacheco ministerelnököt magához hivattván, ennek elhatározott szándékát nyilvánítá, férjétől elválni, és azután Seirano tábornokhoz menni nőül, mely czéljának elérésére kész volna a koronáról is lemondani, 's azt öcsésének, Montpensier hűgasszonynak adni által.

A követkamará bizottsági jelentése az 1847-i kiadási budgetről 500 lapra terjed. A kormányi javaslatban a rendes kiadások ez évre 1,368,276,127 frkra tétettek, miből a bizottság csak 7 milliót akar megtakarítani főké a tisztviselők fizetésének megszorítása által. Így is még 30 millió fogyaték leendő. A rendkívüli budget-t ellenben rendkívül megnyirbálta. A ministeri számítás a közmunkák, hadi és tengerügyi osztályoknál a maradék átvitelével együtt 472,288,939 frkot tesz, melyet a bizottság 92,768,000 frkkal akar lejjebb szállítani, t. i. a közmunkáknál 85,268,000 a hadügyeknél 6, a tengerészetnél 1,1 millióval. A hátramaradó 379,520,939 frankot következőképen javasolja felhasználtatni: vasutakra 1847ben és 1848ban 94,568,031 és 65,330,621; kikötőkre és világiótornyokra 17,882,361 és 19 millió; országos utakra 17,666,000 és 15 millió; országos házakra 2,500,000 és 1,796,000; hidakra 2,963,000 és 1,200,000; új csatornákra 16,000,000 és 12,549,000; folyók szabályozására 6,947,000 és 12,500,600; egyebekre 3,127,639 és 2,448,500 frankot. Ez 1847re 161,654,031, 1848ra 129,824,124 fr. tesz. A kincstár fogyatékát 1848 végével 765 millióra teszi a bizottság 's új kölcsön felvételével gondolja fedendőnek.

OLASZORSZÁG. A pápa beszédének a jun. 14kei titkos consistoriumban nevezetesebb pontjai ezek voltak: In animo fixum destinatumque habemus illis excellentibus viris ecclesiasticis dignitates et sacram purpuram deferre, qui non numeris, quod obtinent, gradu et ratione commendati, sed pietatis, integritatis, doctrinae, omniumque virtutum laude fulgentes, de catholica Ecclesia, deque hac Apostolica Sede recte factorum gloria, diuurnisque laboribus optime mereri student. — A francia érsekeknek bíbornokokká emelése iránt: In his Galliae Antistitibus orandis Carissimi in Christo Filii Nostri Ludovici Philippi Francorum Regis Christianissimi votis obsecundare vehementer gaudemus... Nihil enim nobis potius, nihil optabilius, quam ut Galliae Antistites aetriori usque vinculo Nobis et huic apostolicae sedi devinciamus, quo ipsi alacriori animo pergant, ut faciunt, veluti strenui milites Christi Jesu omni episcopali constantia, prudentia, patientia catholicae Ecclesiae doctrinam, jura, libertatem impa-

